

Falkenes udbredelse og forekomst i Danmark.

I. Jagtfalk (*Falco rusticolus* L.) og Vandrefalk (*F. peregrinus* Tunst.).

Af TORBEN DONARK.

(With a Summary in English: The Distribution and the Occurrence of the Falcons in Denmark. I. The Gyrfalcon (*Falco rusticolus* L.) and the Peregrine Falcon (*F. peregrinus* Tunst.)).

(Dansk zootopografisk undersøgelse vedrørende fugle; beretning nr. 24.)

Hensigten med nærværende arbejde har været at give en samlet fremstilling af vor viden om falkenes forekomst i Danmark. En sådan oversigt er ikke tidligere publiceret, dog har MOESGAARD (D. O. F. T. **25**, 1931, p. 51) i 1931 givet en sammenstilling om Aftenfalken, men da enkelte rettelser og nogle tillæg for denne art siden er kommet til, har jeg ikke anset, at den af denne grund bør udelades ved en bearbejdning af den øvrige gruppe.

For de sjældne arter har jeg anset det af værdi, ved siden af de nærmere data for de enkelte stykker i størst mulig udstrækning at anføre, hvor skind eller andre bevisdele for fundet opbevares. Derimod er hele problemet om særlige trækruiter gennem landet altfor kompliceret til at kunne behandles tilfredsstillende her i denne oversigt. Iøvrigt er det min bestemte opfattelse, at sådanne afgrænsede trækruiter benyttes i betydelig mindre udstrækning af falkene, især ædelfalkene, end det er delvis kendt for Musvåge, Hvepsevåge og Spurvehøgs vedkommende.

Af hensyn til de svenske og norske ynglepopulationers store betydning som trækgæster i Danmark, er de seneste publicerede efterretninger om disses udbredelse kort refereret under de respektive arter.

Materiale.

Det grundlæggende materiale udgøres af uddrag hentet fra de i litteraturlisten¹⁾ nævnte arbejder. Udover de der anførte er endnu en hel del gennemgået, uden at der fandtes op-

1) Denne følger i et senere hæfte af D. O. F. T., efter artiklens afslutning.

lysninger af større interesse. Størst mulig grundighed er tilstræbt, og alt hvad jeg har kunnet finde i faunistisk henseende er medtaget i denne oversigt. Visse detaljer kan måske virke ligegyldige eller selvklaare, men er medtaget for fuldstændighedens skyld. For de mere almindelige arter har jeg anset det for overflødigt at medtage alle efterretninger om enkeltfund fra egne, hvorfra mere udførlige betragtninger haves omkring samme tidspunkt. Hvor sådanne efterretninger savnes, er spredte iagttagelser imidlertid medtaget for dog at skaffe vidnesbyrd om den pågældende arts forekomst.

Ved dr. phil. P. JESPERSENS(†) velvilje har jeg haft lejlighed til at gennemgå det af Dansk zootopografisk undersøgelse i 1930erne indsamlede materiale om danske fugle. Som det vil fremgå under arterne stammer adskillige gode iagttagelser fra dette kartotek, men desværre er mange af skemaerne ikke dateret; den langt overvejende del er imidlertid fra 1933—37.

I Zoologisk Museum i København har jeg ved venlig imødekommenhed fra dr. F. SALOMONSENS side gennemgået såvel samling som kataloger, hvad der har været til stor nytte især ved kontrol af sjældnere arter. Udskrift er ligeledes foretaget af en del ældre private skind- og ægkataloger nu beroende på Z. M. Videre har jeg efter opfordring modtaget oplysninger om, hvad der fandtes af falkeskind i følgende samlinger: Heibergs samling i Viborg, Naturhistorisk museum i Århus, Museet i Herning, Jagt- og Skovbrugsmuseet i Hørsholm, Herlufsholm museum ved Næstved og Lolland-Falsters Stiftsmuseum i Maribo.

Endelig er opfordringer om indsendelse af bidrag til undersøgelsen udsendt gennem Dansk Ornithologisk Forening samt Dansk Jagttidende, Jagt & Fiskeri og Jagtvennen. Det må således formodes, at de fleste der har interesse i og muligheder for at bidrage til at gøre nærværende oversigt mere udførlig, har haft lejlighed dertil. Svarene der indløb gav et ganske godt indtryk af forekomsten i de senere år, men dækkede desværre langt fra hele landet. Som et sidste supplement tilskrev jeg derfor en række mere eller mindre vilkårlige personer, der måtte anses for at have den fornødne kendskab til at kunne give rigtige oplysninger, og som var bosatte på steder hvorfra sådanne savnedes. Det skal straks indrømmes, at denne metode ikke er at anbefale, dels er det vanskeligt at kontrol-

lere oplysningerne, og dels giver den mange ubesvarede henvendelser.

På forskellig måde kom jeg således i forbindelse med ca. 80 meddelere, hvis hjælp har været af meget væsentlig betydning. Alle der på den ene eller anden måde har ydet god hjælp er jeg megen tak skyldig. Af pladshensyn vil det være umuligt at nævne alle navne; disse vil findes ved de respektive meddelelser. For medhjælp ved fremskaffelsen af litteratur er jeg Malmö Stadsbibliotek megen tak skyldig.

Materialet er bearbejdet på den måde, der tidligere er benyttet ved beretninger fra Dansk zootopografisk undersøgelse. Nærmere plan herover er givet af JESPERSEN D. O. F. T. 31, 1937, p. 80—87.

Grønlandsk Jagtfalk (*Falco rusticolus candicans* Gm.).

Geografisk udbredelse: Denne race af Jagtfalken er udbredt som ynglefugl i det østlige arktiske Kanada og over hele Grønland, dog især forekommende i Nord- og Østgrønland, meget fåtallig i de sydvestlige egne. Gæster på træk årligt Island, uregelmæssigt Storbritanien, sjældent Tyskland. Fra Norge kendes 3 fund (1887, 1890 og 1908), fra Sverige 4 (ca. 1850, 1899, 1934 og 1938).

Forekomst i Danmark: Kun een gang set her i landet; oplysningen derom er tilmed andenhånds, men tvivl om fuglens identitet synes dog udelukket. Jagttagelsen er følgende: 1950. 11. januar set ved Egelund i Grib skov, Nordsjælland. Eksemplaret sås flyvende på kort afstand under gode betingelser (LØPPENTHIN D. O. F. T. 44).

Skandinavisk Jagtfalk (*Falco rusticolus rusticolus* L.).

Geografisk udbredelse: Skandinavisk Jagtfalk er som ynglefugl udbredt i Europas nordligste egne; således yngler arten i Norge i nutiden kun nord for Tronheimsfjorden, især dog i Finmarken (LÖVENSKIÖLD 1947—49). I Sverige er denne falk nu kun ynglefugl i landskaberne Jämtland og Lappland og her kun i et antal der ligger mellem 50 og 100 par (F. ö. S. F.). Østpå findes racen ynglende i det nordligste Finland og det nordlige Rusland incl. Novaja Semlja, mens den derimod ikke forekommer på Spitsbergen og Franz Josephs Land.

Forekomst i Danmark: Der er en afgjort forskel i de gamle ornithologers syn på Jagtfalkens forekomst i Danmark og forholdene i de sidste ca. 100 år. Fra det 17. århundrede omtales Jagtfalken af PEDER SYV, der dog ikke var ornitholog, og det er muligt, at han mere tænkte på afrettede til falkejagt benyttede falke end vilde. Fra midten af det 18. århundrede meddeler JOHANN DIETERICH PETERSEN fra Christiansø at Jagtfalken ikke forekommer om foråret, "men om Efterhøsten i Vildgjæs og Ænders Træktid iblandt i hele Flokke, som kommer fra Nord." Om forholdene i det 19. århundredes begyndelse skriver TEILMANN (1823): "Den islandske Falk besøger Vestjylland mod Slutningen af Februar, dens Træk varer omtrent en Maaned, da man dagligt seer enkelte vandre mod Nord. Den flyver enten i store Kredse eller ganske lavt." Fra samme periode meddeler FR. FABER (1824) at han har set Jagtfalke hist og her i Sjælland og Jylland; han omtaler bl. a. et eksemplar, der blev udstoppet. Til ovennævnte er at bemærke, at mens TEILMANN almindeligvis anses for at være noget unøjagtig, har både FABER og PETERSEN ry for at have været kyndige ornithologer. J. C. H. FISCHER, der var en fremragende ornitholog, bekræfter faktisk påstanden om artens daværende rigeligere forekomst, idet han meddeler, at Jagtfalken i 1820erne ikke var at anse for nogen stor sjældenhed i Danmark (FISCHER 1869).

Efter 1850 omtales Jagtfalken stedse som meget fåtallig eller sjælden. KJÆRBØLLING (1852) nævner kun 2 fund, hvoraf det ene endda utvivlsomt er fejlagtigt. COLLIN (KJÆRBØLLING 1875—77) omtaler kun een fugl, og WINGE (1906) skriver kort og godt: "faatallig og ustadig Vintergæst". SCHIØLER (1927) omtaler arten som: "ret sjælden Gæst nordfra om Efteraaret og Vinteren", og endelig angiver LØPPENTHIN (1946): "sjælden eller tilfældig Vintergæst".

Om Jagtfalken virkelig har været væsentlig mere almindelig i Danmark for 150—200 år siden end i de sidste ca. 100 år lader sig næppe efterforske¹⁾; på ynglepladserne er der imidler-

1) Noget tyder dog herpå, for ved de kgl. danske falkelejer i Skåne blev der fanget mange "Gierfalke", datidens benævnelse på den skandinaviske Jagtfalk. Dette vides med sikkerhed at være sket i 1547, 1560, 1760 og 1768. I 1550 udstedtes der brev om, at falkefangerne havde pligt til at

tid ingen tvivl om at dette har været tilfældet. Det står imidlertid fast, at det ikke har været muligt, at finde efterretninger om mere end 41 sikre eller næsten sikre fund fra de sidste ca. 130 år. Hos 37 af disse kender man år for fundet, og i den nedenstående oversigt ser man fordelingen opdelt i 10 årsperioder.

1860—69	2	1910—19.....	8
1870—79	3	1920—29.....	1
1880—89	5	1930—39.....	4
1890—99	4	1940—49.....	5
1900—09	5	1950.....	0 (2)

Oftest er hvert år kun repræsenteret ved ét fund, undtagelser herfra er 1885 med 5, 1897 med 2, 1904 med 2, 1912 med 3, 1932 med 2 og 1946 med 2 fund. Det kan hævdes med indtil vished grænsende sandsynlighed, at arten har gæstet Danmark i 1950, idet 2 stk. er iagttaget trække ud fra Falsterbo nævnte efterår (A. ENEMAR mundtligt).

For 35 Jagtfalques vedkommende kender man også hvilken måned de er nedlagte eller iagttagne. Sammenstilles disse er fordelingen følgende:

september.....	6	januar	1
oktober.....	12	februar.....	3
november.....	8	marts	0
december	4	april	2

Efter dette at dømme skulde Jagt Falken altså være lidt hyppigere om efteråret end vinter og forår. Tidligst er arten iagttaget 22. sept., senest 30. april.

Sikker efterretning om køn og alder haves for henholdsvis 24 og 27 fugle. Det er et velkendt fænomen ikke mindst hos rovfugle, at ungfuglene strejfer om, mens udvoksne i langt højere grad er standfugle. Derfor overrasker det ikke, at der

---

sælge hver tredje Gierfalk, der var fanget, til Kongen (Chr. III) for 6 daler pr. stk. (JACOBSØN 1848). I nutiden er Jagt Falken en sjælden og næppe årlig gæst i Skåne, hvad der jo helt svarer til forekomsten i Danmark. Der er næppe nogen tvivl om, at tidligere tiders langt rigeligere forekomst i Skåne også har været mærkbar i det centrale og vestlige Danmark. Det er videre rimeligt at antage, at de relativt mange forekomster i Nordjylland i forrige århundrede står i forbindelse med artens samtidige udbredelse som ynglefugl i Sydnorge, hvor den som ovenfor nævnt ikke mere yngler.

kun er 3 ad. mod 21 juv. i det foreliggende materiale. Betydelig mere mærkelig ser kønsfordelingen ud; mod 5 ♂♂ er der 22 ♀♀ altså over 4 gange så mange. I så lille en serie kan det være en tilfældighed, men er det dog næppe; overvægt af ♀♀ er f. eks. bemærket hos Vandrefalk.

Fund af Jagtfalk er nogenlunde jævnt fordelt landet over. Vendsyssel, Thy og Mors synes før 1900 hyppigst besøgt; der

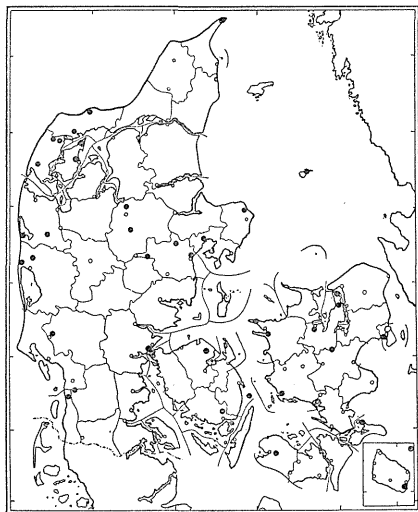

Fig. 1. Skandinavisk Jagtfalks (*Falco r. rusticolus* L.) forekomst i Danmark. ● skudte fugle, ○ iagttagne fugle.

Distribution of Gyr-Falcon (Falco r. rusticolus L.) in Denmark. ● shot specimens, ○ sight-records.

er 8 fund herfra mod det øvrige Jylland 16, Fyn 3, Sjælland 8, Lolland 1, Møen 1, Bornholm 1, Anholt 1 og Slesvig 1.

De nærmere data for Skandinavisk Jagtfalks forekomst i Danmark er følgende:

1. (Skagen—Frederikshavn). Sk. Skagen 30. 11. 1900 juv. Skelet i Z. M. (Fyrb. 18).
6. (Nordl. Thy og V.-Hanherred). Sk. Thy feb. 1868 ♀ ad. — Sk. Glæde klitbakker (Lild sogn) 21. 10. 1876 ♀ ad. Et opstillet skind i Heibergs samling i Viborg bærer etiketten: "♀ 21. 10. 1877 Lild pr. Bjerget", det er dog utvivlsomt identisk med forannævnte stykke. — Sk. Kjølbysgaard 2. 12. 1878 ♀ (HEIBERG 1886). Lokaliteten findes ikke på

- generalstabens kort, gården er forlængst nedrevet, den lå nær landsbyen Hundstrup.
7. (Sydl. Thy). Sk. Sjørring sø 1885. Skind i Z. M. (SCHJØLER 1931). — Sk. Vestervig 29. 10. 1885 ♀ (HEIBERG 1886).
  8. (Mors). Blev en vinterdag for nogle år siden nedskudt fra kirketårnet i Nykøbing Mors (KJÆRBØLLING 1875—77). — Sk. Sejerslev 2. 10. 1904 ♀ juv. Skind i Z. M. (SCHJØLER 1931).
  12. (Anholt). Sk. Anholt 20. 10. 1932 ♀ juv. (Fyrb. 49).
  14. (Viborg). Sk. Nørre hede ved Viborg 10. 10. 1904 ♀ juv. Skind i Heibergs samling, Viborg. — Sk. ved Kjellerup 20. 2. 1918 juv. (NIELSEN D. F. 1). — Viborgegnen: "unge Fugle ses med Aars Mellelrum her i Vinterhalvaaret." (SKOVGAARD D. F. 1).
  16. (V. for Struer—Holstebro). Sk. Husby 22. 9. 1915 ♀ juv. Skind i Herning Mus. (H. P. HANSEN). — Sk. Vind 10. 12. 1916 ♀ juv. Skind i Z. M.
  17. (Ringkøbing). Sk. Houvig klit 10. 12. 1912 ♂ (PALM D. z. u.). — Sk. Hee 15. 10. 1946 ♀ juv. (NOVRUP D. O. F. T. 41).
  21. (Silkeborg—Århus). Sk. ved Århus og udstoppet (FABER 1824). — Sk. Frijsenborg 17. 10. 1917 ♀ juv. Skind i Nat. Mus. Århus. — Sk. Skellerup nygårde sept. 1948 ♀ juv. Skind i Silkeborg Museumsfor- enings saml. (C. M. POULSEN).
  - 22a. (Æbeltoft). Sk. Løgten 16. 11. 1932 ♀ juv. Skind i Nat. Mus. Århus.
  - 22b. (Grenå). BONNEZ angiver arten sk. på Lyngdals hede pr. Grenå (KJÆRBØLLING 1852). Da meddelelsen var upålidelig bør meddelelsen stryges, den indgår ikke i oversigten ovenfor. — Sk. Gerrild mark 14. 10. 1946 ♀ juv. Skind i Jagt- og Skovbrugsmuseet.
  25. (Kolding—Vejle). Sk. Fredericia ultimo sept. 1905 juv. Skelet i Z. M. (Fyrb. 23).
  26. (Varde—Grindsted—Vejen). Sk. Varde 15. 11. 1947 ♀ juv. Skind i K. O. PEDERSENS samling (C. M. POULSEN D. O. F. T. 41).
  27. (Nymindegab—Esbjerg—Ribe). Sk. Klåby hede ved Ribe 29. 9. 1912 ♂. (SCHJØLER 1931). Skind i Rørkær skole, Esbjerg.
  29. (Odense—Bogense). Sk. Norup mark 24. 9. 1901 ♂ juv. (SCHJØLER 1931).
  31. (Nyborg). Sk. Vresen i Storebælt 30. 4. 1911 ♂ juv. (SCHJØLER 1931).
  32. (Fåborg—Svendborg). Sk. Kirkeby hede 23. 9. 1885 ♀ juv. Skind i Z. M. (COLLIN 1888).
  35. (V. Lolland). Fundet død (sk.?) og delvis opløst Aunede strand 3. 11. 1941 BØNNELYKKE (hos PETERSEN D. O. F. T. 37).
  38. (Møen). Sk. Ulfshale 5. 10. 1867 (♂ juv.?) (SCHJØLER 1931).
  40. (Ringsted—Køge). Sk. Svendstrup pr. Borup 2. 10. 1885 (SCHJØLER 1931).
  41. (Skelskør—Sorø). Sk. Borreby 21. 1. 1922 (SCHJØLER 1931).
  42. (Kalundborg). Fundet død Refsnæs 26. 11. 1890 ♀ juv. (Fyrb. 8). — Sk. Lerchenborg 11. 11. 1893 ♀ (SCHJØLER 1931). Skind i Rørkær skole, Esbjerg.

44. (Hornsherred). Sk. Jægerspris 17. 10. 1877 ♂ juv. (SCHIØLER 1931).
Sk. Løvenborg 16. 2. 1897 juv. (Fyrb. 15). — 19. 4. 1935 fløj et eksemplar over strandengen mellem Nordskoven og Roskildefjord mod n. ø. (V. HOLSTEIN).
46. (København—Amager—Saltholm). Sk. Kalvebodstrand 3. 12. 1897 ♀. Skelet i Z. M. (SCHIØLER 1931).
47. (Bornholm). Sk. ved Hundsemyre mose 14. 10. 1939 ♀ juv., den havde opholdt sig på stedet i ca. 14 dage (A. F. V. SEIER).
50. (Vestligste Sønderjylland). Sk. Råby hede nov. 1912 ♀ ad. (SCHIØLER 1931).

Videre fandt BOË i sommeren 1819 et skind af denne art på Amrum, fuglen angaves at være sk. på selve øen (KJÆRBØLLING 1875—77). Medtaget på grundlag af at øen på daværende tidspunkt var dansk. — Fra ukendt dansk lokalitet foreligger følgende 2 fugle: Sk. i Jylland primo nov. 1885 ♀ (SCHIØLER 1931). — Sk. i Danmark, skindet kom gennem HEIBERG til Z. M., hvor det stadig findes. Dette sidste eksemplar kan næppe være identisk med det foregående, da det er indført i Z. M.s tilvækstjournal under datoen 9. 4. 1885.

Vandrefalk (*Falco peregrinus peregrinus* Tunst.).

Vandrefalkens systematik har endnu næppe fundet sin endelige løsning. Skandinaviske ornithologer synes overvejende at være utilbøjelige til at anerkende de opstillede racer *Falco peregrinus germanicus* Erlanger og *Falco peregrinus scandinaviae* Kleinschmidt, hvortil de i Danmark forekommende Vandrefalke i givet fald vilde være at henføre. Autoriteter som HØRRING (1934) og LØPPENTHIN (1946) anser begge at det er *Falco p. peregrinus* der forekommer her i landet, SALOMONSEN (1938) og SPÄRCK (1942) er mere forsigtige og knapt så kategoriske. Indtil fornyede undersøgelser foreligger er der grund til, da den nordøstlige form *Falco peregrinus leucogenys* Brehm ikke er eftervist fra Danmark, at henregne alle i landet trufne Vandrefalke til hovedformen *Falco p. peregrinus*.

Geografisk udbredelse: Den her omtalte form af Vandrefalken yngler over hele Nord- og Mellemeuropa mod syd til Pyrenæerne, Alperne og Sortehavet. Undtagen herfra er dog Island, hvor arten aldrig er truffet. I Norge yngler Vandrefalken spredt og fåtalligt over hele landet, flest langs kysterne (LÖVENSKIOLD 1947—49), i Sverige er den sjælden eller fåtalligt, men yngler endnu i alle landskaber (F. ö. S. F.).

Forekomst i Danmark: Vandrefalken er og har i mange

år været sjælden og meget fåtallig som ynglende i Danmark; om en eventuel tidligere rigeligere forekomst vides der intet. I henved 100 år har 3 lokaliteter været ret sikre ynglepladser og er det stadigt. Disse, Bornholms klipper samt Stevns og Møns klinter, har på grund af deres særlige naturforhold ydet en beskyttelse, hvortil menneskene kun i ringe grad har bidraget. Kun sjældent er det lykkedes at plyndre Vandrefalkere der på Stevns eller Møn, noget oftere på Bornholm. Flere gange er derimod en af ynglefuglene blevet skudt fra æg eller unger, men efter et eller nogle års forløb har der atter været ynglepar til stede. Undtagelsesvis har 2 par forsøgt at yngle på samme lokalitet, der er dog ingen efterretninger om, at dette har resulteret i 2 udføjne kuld. På disse 3 steder er redbiotopen en klippehylde (granit, kalk, kridt).

Omkring 1930 opstod en ny tilsyneladende fast ynglelokalitet, Rold skov i Nordjylland. Muligt alternerer vandrefalkene her dog af og til med Toft skov i nærheden, hvor redefund også er gjort. Fra denne lokalitet ved man med sikkerhed, at 2 par har ynglet med held samme år. Redebiotopen er i træer, hvor gamle reder byggede af andre fugle benyttes.

Udenfor disse 4 steder er Vandrefalken kun yderst sjældent fundet ynglende her i landet, nemlig på ruiner i København 1809 og 1810, i tang (altså på jorden; alle artens 3 redbiotoper er således kendt fra Danmark) på Saltholm 1874 og 1875?, i træ i Midtjylland 1900, i træ i Nordsjælland 1927, på klint i Sønderjylland ultimo 1930erne?, under bro på Møn primo 1940erne, i træ på Langeland 1946? og i træ på Als 1948? eller 1949? Visse af efterretningerne mrkt. ? har det ikke været muligt at få bekræftet på betryggende vis.

Danske vandrefalke er utvivlsomt som nævnt af SALOMONSEN (1938) stand- og strejffugle; 2 tilbagemeldte ringmærkede stykker bekræfter dette. Skandinaviske vandrefalke er derimod overvejende trækfugle og et ikke ringe antal passerer eller når Danmark på deres træk, der ifølge RUDEBECK (1950) har s.v.-retning.

Siden TEILMANN (1823) skrev om vandrefalkens træk "sees jævnligt her i Landet" har samtlige ornithologer, der har beskæftiget sig med spørgsmålet, omtalt artens optræden som: alm., ses ofte, regelmæssig eller ikke sjælden, og nogen kata-

strofal tilbagegang er der således ikke tale om, selv om en nedgang i antal i relation til tilbagegangen på nordiske ynglepladser nok er mærkbar. På Sjælland mærkede HOLTEN en betydelig reduktion fra 1833 til 1883 (D. O. F. T. 19). Senere meldes der om tilbagegang fra flere andre steder i landet, men endnu (1951) må Vandrefalken dog omtales som regelmæssig trækgæst. Et ikke helt ringe antal passerer årligt, men talrigt forekommende er den intetsteds.

Efterårstrækket indledes ultimo august, vedvarer gennem september og oktober, hvor de fleste er at se, og ebber ud i løbet af første halvdel af november. En del Vandrefalke overvintrer spredt landet over. I reglen danner sådanne fugle revier, og er oftest at finde på herregårdsmarker eller hvor andre større flader med ikke for megen bebyggelse forekommer, så som på mindre øer, strandenge o. lign. st. Det er iagttaget at køn og alder er uden indflydelse på hvilke fugle der overvintrer.

Forårstrækket indledes ofte allerede i februar, men begyndelsen synes at kunne variere lidt. De fleste ses i reglen i marts, men endnu i første halvdel af april ses der ofte træk, og endog sidst i denne måned passerer et lille mindretal, muligt hørende til meget nordlige populationer. Vandrefalken er kendt som oversomrende, omend ret sjældent.

Det er bevist i form af ringfund, at tyske Vandrefalke kan strejfe til Danmark, men de udgør dog sikkert kun en meget lille del af trækgæsterne.

Et interessant forhold hos i Danmark skudte Vandrefalke er omtalt af SCHIØLER (1931). I en serie af henved 100 stk. finder han, at der er dobbelt så mange ♀♀ som ♂♂. Visse refleksioner knyttet til denne talforskel, men nogen tilfredsstillende forklaring ser han sig ikke i stand til at give. En foreløbig optælling gjort i forbindelse med dette arbejde viser i en omtrent lige så stor serie ca. 5 ♀♀ mod 2 ♂♂. Iøvrigt refereres til p. 145, hvor et lignende forhold gør sig gældende for Jagtfalkens vedkommende.

I D. F. 4 angives Vandrefalken fundet ynglende i følgende distrikter: 11, 14, 17, 20, 25, 38, 39b, 45a og 47.

Fra de enkelte distrikter foreligger der følgende oplysninger:

1. (Skagen—Frederikshavn). Forekommer på trækk i Vendsyssel (FRISCHER 1862). Tilfældig gæst (D. F. 1). Formentlig meget fåtallig, ikke iagttaget af A. HEILMANN.
2. (Hjørring—Brønderslev). Sk. Baggsvogn 1856 og 1920. Ses af og til (HORNEMAN D. z. u. 1932).
3. (Læsø). "De saakaldte Høuse- og Spurvehøge, med flere Slags opholde sig her en Tid om Foraaret og Sommeren" (BING 1802), blandt disse har der sikkert været Vandrefalke. Faldt ved Kobbergrundens fyr-

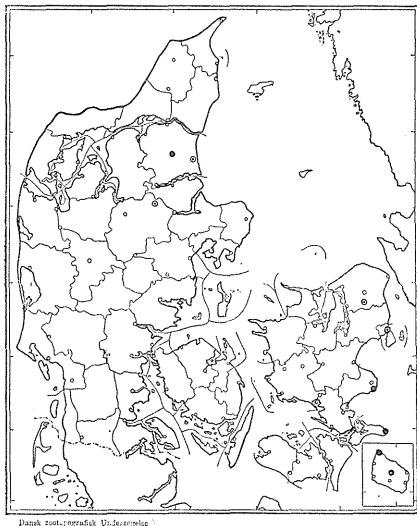

Fig. 2. Vandrefalkens (*Falco p. peregrinus* L.) yngleforekomst i Danmark. ● permanente ynglelokaliteter, ○ sporadiske yngleforekomster.

The breeding-distribution of the Peregrine Falcon (Falco p. peregrinus L.) in Denmark. ● permanent breeding-localities, ○ sporadic breeding-localities.

skib 18. 1. 1901. I træktiderne, navnlig om efteråret, hyppig gæst, undertiden holder et eksemplar til på samme lokalitet i længere tid, således havde meddeleren ved flere tilfælde under et års krikandejagter selskab af en Vandrefalk, der konstant jagede de fælles byttefugle ned på den sø, hvorfra jægeren netop havde lettet dem; samarbejdet var meget givende for jægeren (A. MADSEN).

4. (Sydøstl. Vendsyssel). Set af og til om efteråret (GALLE D. z. U.). Ses ret ofte (G. A. GRAAÆ). Ses yderst sjældent (J. LARSEN).
5. (Sydvestl. Vendsyssel). Sk. Oxholm 1892, 96, 98, 1925 og 28, Halvrimmen 1907, 08 og 10. Forekommer hvert år på trækk (LARSEN D. z. u.).
6. (Nordl. Thy og V.-Hanherred). Fanget Hundstrup 1875, sk. Hillerslev kær 1876 og 77. Må i træktiderne være en hyppig gæst på Vejlerne (HOLSTEIN D. O. F. T. 26). Ret sjælden på trækk (USSING D.

- z. u.). Alm. om efteråret i Svinkløv pltg. (WITTRUP D. z. u.). 1 à 2 stk. set over Hanstholm reservatet på D. O. F.s ekskursion 4. 6. 1939.
7. (Sydl. Thy). Sk. Bedsted 1878, Sjørring 1889, Vestervig 1889 og 95, Thisted 1915. 2 stk., Villerslev 1928. Ikke set ved besøg på Madstedborg 9. 6. 1941, men masser af døde Splitternen, der kun kunde være dræbt af Vandrefalk (LØPPENTHIN D. O. F. T. 37). Fåtalig, kun set een gang (A. JOHANSEN).
8. (Mors). Sk. i Nykøbing 1894.
9. (Salling). Fåtalig, set 3 gange om efteråret og 1 gang om foråret ved Limfjorden (K. ENNA JENSEN).
11. (Ø.-Himmerland). Set ved Ålborg 1911. 2 stk. set jævnligt i april og maj 1918 i Visborggård skov, men forsvandt så; sk. smst. 1919 (RASMUSSEN D. O. F. T. 17). Ses af og til om efteråret (GALLE D. z. u.). Ses på Hadsundegnen med flere års mellemrum (RASMUSSEN D. z. u.). Roldegnen: 23. 6. 1932 så jeg ♀ ad. og 2 juv., 2. 7. 32 ♂ og ♀ ad. samt atter 2 juv. ved Øksø, ingen forveksling mulig (KYED D. z. u.). T. KJÆR (1946) oplyser følgende om artens yngleføremkomst i Rold skove: 1929 så A. KYED Vandrefalk med udføjne unger ved Øksø (det synes som enten KYED eller KJÆR forveksler året for denne iagttagelse; jfr. ovenfor). 1932 så KJÆR det samme. 1938 fandtes tilfældigt i en tidligere rede af Sort Stork en beboet vandrefalkerede, den blev filmet af jagtkonsulent J. BJERG-THOMSEN. 1942 ynglede 2 par. 9. 6. indeholdt den ene af disse reder, der fra grunden var bygget af Vandrefalk, 1 udvoksen unge, den anden 2 fuldvoksne unger. 1943 sås 2 flyvefærdige unger ved en rede 11. 6., den anden rede blev ikke lokaliseret dette år. 12. 5. 1944 sås rede med 4 små dununger, alle 4 blev flyvefærdige i juni. 1946 fandtes rede i en tidligere duehøgerede, formentlig 2 par også dette år, men kun 1 rede kendt. Revierjæger AASTRUP oplyser til KJÆR, at Vandrefalken antagelig har været ynglefugl i Rold skove siden 1930. — Ynglefugl på Buderupholm statsskovdistrikt 1939 og 1940 samt vistnok også 1941, senere er ingen rede konstateret, men arten ses og høres hvert år (J. HVASS). Ved D. O. F.s ekskursion til Rold 5. 7. 1947 meddeltes det deltagerne, at arten var set om foråret, men ikke ynglede dette år (D. O. F. T. 42). Fra ca. 1940 og sandsynligvis også før har 1 par hver sommer opholdt sig i området omkring Toft skov; antagelig drejer det sig om et fast ynglepar; redefund er dog kun gjort i 1949. Noget regelmæssigt træk forekommer ikke; arten ses af og til i vinterhalvåret (K. O. PÆDERSEN). Efter 1947 er intet redefund gjort i Rold skove; mulighed for ynglen foreligger dog, da arten både er set og hørt siden. (T. KJÆR).
12. (Anholt). Ørnen og nogle andre høgearter lader sig tit indfinde -, men opholdet er dog kun kort (BYNCH 1801). Sandsynligheden taler for at en del af "høgene" har været Vandrefalke.
- 13a. (S. for Randers fjord). Ret hyppig om efteråret 1866—72 (FENCKER 1873). Sk. på Randerseggen 1912, set smst. 7. 4. og 24. 5. 1946, 10. 4. og 28. 5. 1948, 1949 og 1950. Set ved Ryomgård 1947.

- 13b.**(Randers—Mariager). Set el. sk. 1883, 1918, 1924 og 1929 efterår og vinter.
- 14.**(Viborg). Ses ofte på træk på Viborgeggen (CHRISTIANSEN 1890). "I Eftersommeren 1900 fandt jeg i Foussingø Skove --- Vandrefalkens fuldvoksne Unger" (WEISMANN D. O. F. T. 5). Set enkelte gange ved Bølling sø efterår og vinter 1905—30 (CHRISTIANI D. O. F. T. 24). Ses ret ofte udenfor yngletiden, og 12. 7. 1917 i Ulvedal pltg. af H. WEIS, friske fjer fundet i Lindum skov 4. 6. 1919 af P. SKOVGAARD, mulighed for et ynglepar, men ingen redefund (D. F. I). Palstrup skovdistrikt: ses på træk forår og efterår (P. LARSEN). Viborg kommunes skovdistrikt: ses jævnlgt i træktiderne (J. JENSEN).
- 15.**(Holstebro—Skive). Sk. Feldborg pltg. 1885. Set Trandum 1948.
- 16.**(V. for Struer—Holstebro). Klosterhedens skovdistrikt: forekommer hvert år på træk (K. NEDERGAARD-HANSEN).
- 17.**(Ringkøbing). Set på Tipperne 1846. Forekommer af og til på træk ved Ringkøbing fjord (RAMBUSCH 1900). Sparsom på træk (BJERG-THOMSEN D. z. u.).
- 18.**(Herning). Tilfældig på træk (D. F. 4).
- 20.**(S. for Silkeborg). Tilfældigt et par gange på efterårstræk (D. F. 1). Ret mange ungfugle set aug.—sept. 1937 (POULSEN D. z. u.).
- 21.**(Silkeborg—Århus). Ses ofte på efterårstræk, mest sept.—okt., sjælden feb.—marts, synlig aftagende fra 1928 til 1932 (POULSEN D. z. u.). Regelmæssig gæst på trækket, særlig mange sept. 1924 og efteråret 1937 (POULSEN F. & F. 44).
- 22a.**(Æbeltoft). Sk. Løgten 1921, Møllerup 1893, Skæring 1933. Forekommer fåtalligt på træk på Vestmols (L. LYKKE SØRENSEN).
- 22b.**(Grenå). Set Stensmark 1907, ved Grenå 1947 og Sangstrup klint 1949.
- 23.**(Samsø). Forekommer fåtalligt på træk forår og efterår, især i okt., samtidigt med det store skovduetræk, betydeligt tilbagegang i antal i de sidste ca. 50 år (A. NIELSEN).
- 24.**(Horsens). Set i skoven ved Tåning hver vinter 1928—32 (RANDEV D. z. u.). Forekommer hvert år på træk (STRANGØ D. z. u.). Set om vinteren (MEINHARDT D. z. u.). En anskudt ad. holdt til på Vorsø gennem længere tid, død der 15. 6. 1933. Hadsherred 1928—51: kun set 8 gange, deraf okt. 4, nov. 1, feb. 1, marts 1 og april 1 (C. J. WITTRUP-JENSEN).
- 25.**(Kolding—Vejle). Temmelig alm., ses mest om vinteren (HOLM D. z. u.). Hvert år nogle få overvintrende, mest unge fugle (JÜHNE D. z. u.).
- 26.**(Varde—Grindsted—Vejen). Sk. ved Varde 1925 og 1942, Nordenskov 1949. Yderst fåtallig på Grindstedegnen, ikke set under 10 års ophold (1941—1950) (R. LANGVAD JENSEN).
- 27.**(Nymindegab—Esbjerg—Ribe). Faldt Vyl fyrskib 30. 10. 1910. Set Manø 1922. Iøvrigt haves efterretninger om skudte Vandrefalke fra følgende år: 1893, 1906, 08, 09, 12, 18 (2 stk.), 19 (2 stk.), 22 (2 stk.), 41, 45, 47 og 48.

28. (Middelfart—Assens). SCHIØLER (1931) omtaler 18 stk. sk. på Wedellsborg 1899 til 1922. 1 à 2 overvintrede på Wedellsborg 1949—50 (O. BRANDT).
29. (Odense—Bogense). Skydes ikke så sjældent ved Otterup, mest unge fugle (COLLIN 1888). Årlig gæst på Einsidelsborg gods 1922—25, i reglen 2 stk., tidligst set 15. 7. 1924, normalt omkring 1. 9., overvintret, forsvinder hen i april, senest set 5. 5. 1922, oftest adulte fugle (HOLSTEIN D. O. F. T. 20). Sjældent på Bogenseegnen, ses dog hvert efterår (PEDERSEN D. z. u.). Set enkelte gange både forår og efterår (CHRISTIANSEN D. z. u.). Sparsom på træk, jeg antager arten har ynglet i odenseegnen i løbet af de sidste 10 år, man kan se den på alle tider af året (KYED D. z. u.). Træffes fåtalligt fra ultimo aug. til primo april ved de fleste fynske strandenge. Overvintrende fugle: 1 à 2 stk. ved Gyldensten 1948-49 og 1949-50 men ingen 1950-51. 1 ved Enebærødden 1949-50 og 1950-51. 1 ved Egebjerggård 1950—51 (O. BRANDT).
30. (Kerteminde). Sk. ved Lundsgård 1909. Alm. på træk (JUEL D. z. u.).
31. (Nyborg). Tilfældig træk-gæst ved Vormark Møllegård 1925—27 (WITTRUP-JENSEN D. O. F. T. 31). Sjældent, sk. Hjulby mose aug. 1934 (HANSEN D. z. u.).
32. (Fåborg—Svendborg). Gæst af og til fra sept. til april ved Nakkebølle fjord 1908—17 (HELMES D. O. F. T. 12). Alm. efterår og vinter smst. indtil 1930 (HELMES D. O. F. T. 36). Skåruppegnen 1911—50: forekommer fåtalligt på træk og om vinteren (L. H. HANSEN).
33. (Ærø). Set på træk 28. 9. 1944, meget fåtallig gæst (K. MADSEN).
34. (Langeland). Sk. 1904 og 1909. 1 fløj op sammen med en Stork på Kamsø i Lindelse nor 23. 5. 1907 (OLSEN D. O. F. T. 6). Sjældent (FLØJTRUP D. z. u.). Tranekær: "har ikke haft Rede siden 1946 at jeg ved", ses fåtalligt om efteråret, men også vinter og forår, dog kun sjældent (C. NIELSEN).
35. (V.-Lolland). 6-7 stk. overvintrede i Knuthenborg park 1925-26 (D. F. 2). Ses kun sjældent i Nakskov indrefjord og Aunede strand (PETERSEN D. O. F. T. 37). På træk nu ikke mere alm. (KONRADSEN D. z. u.). Følgende 2 meddelelser gælder for Lolland-Falster som helhed, altså også for distrikterne 36 og 37: Ikke sjældent, ses hvert år fra aug. til april, undertiden også om sommeren, ligeså hyppig nu som for godt 20 år siden (OLSEN D. O. F. T. 6). Kommer hvert efterår hertil i ikke helt ubetydeligt antal og kan da ses overalt, i reglen dog enkeltvis, tidligst set 20. 8.; en del overvintret og bliver til hen på foråret, senest set 23. 4. (LINDHARD HANSEN).
36. (Ø.-Lolland). Så tidligt som 1546 omtales der et falkeleje ved Rødby, der formentlig har været i brug i århundreder; før 1702 blev der derfra leveret falke (med al sikkerhed Vandrefalke) til det kongelige falkoneri (JACOBSEN 1848). Ses årligt på Saxkøbingegnen 1926—29 (D. F. 2). Træffes om vinteren (ALBRECHTSEN D. z. u.). Ret sjældent iagttaget på efterårstræk (MARCHER D. z. u. 1933). Træk langs Hyllekrog 1. 2. 1934, hvor de slog flere Gråænder (Fyrb. 52). Se endvidere distrikt 35.

- 37.** (Falster). Set og skudt efterår og vinter flere gange 1933—36, ikke sjældnen (OLSEN D. z. u.). Set enkelte gange på Nordfalster (MALLING D. z. u.). Efterårstræk konstateret primo okt. 1945 (D. O. F. T. 40). Ret mange fugle skudt om efteråret tyder på et ikke ringe træk. Se endvidere distrikt 35.
- 38.** (Møen). Om Vandrefalkens ynglen foreligger følgende efterretninger: 1870 rede med æg på Sommerspiret (COLLIN 1877). 1892 rede med unger på Dronningestolen (COLLIN 1895). 1893 rede på Sommerspiret, har ynglet i adskillige år (HAGE D. O. F. T. 9). Set ultimo juni 1917 (V. SVENDSEN). 1918 blev 2 redeunger dræbt, "Lokaliteten, der fra gammel Tid, omend med Afbrydelser, stadig har været Hjemsted for et Par af disse prægtige Rovfugle" (HØRRING i Fyrb. 36). 1925 menes arten ikke at have ynglet, 1926 rede ved Store Taler, 1927 rede ved Hyltedalsklint, 1928 rede ved Taleren, 1929 sede smst., 1930 kun 1 fugl, ingen yngel (SCHJØLER 1931). 1932 rede med unger (HORNEMANN D. z. u. 1932). 1936 kun 1 fugl, de har ikke ynglet i 6 år (GROVE D. z. u. 1936). 1938 set 22. 5. (D. O. F. T. 32). 1943 set i april "hvor den yngler" (D. O. F. T. 40). 1944 2 stk. set 3. 6. (D. O. F. T. 38). 1946 set 16. 5. på Ulfshale (D. O. F. T. 42). 1948 2 stk. set ultimo juli (FERDINAND). 1949 set 13. 5. på D. O. F.s ekskursion. — Yngler regelmæssigt på klinten, har i de sidste 9 år hver sommer set ♂ og ♀ ad. gentagne gange ligesom udflyjende unger er set næsten hvert år; selve redestedet er i dette tidsrum kun fundet 1 gang, det synes at veksle noget fra år til år. Muligt (men usikkert) har der et enkelt år ynglet 2 par. Meddelelser om yngleforekomst på Ulfshale er ikke rigtige, derimod har Vandrefalken et år (vistnok under krigen 1939—45) ynglet på Møensbroen, men ♀ blev skudt af en dueejer, hvis udåd præmieredes med 50 kr. af brevueforeningerne. Ses af og til i okt.-nov. især ved kysterne f. eks. ved Ulfshale, hvor den undertiden overvintret, dog altid enkeltvis (K. LINNET).
- 39a** (Vordingborg—Næstved). Næstvedegnen 1870—92: ret hyppig i træktiderne, overvejende unge fugle (BAAGØ 1893). Ses af og til på Vordingborgegnen (SCHOLTEN 1916). Ikke sjældnen efterår og vinter på Præstøegnen, sommeren 1921 ofte set ved Petersgård (HARBOE D. O. F. T. 33). Ret alm. på Louegnen 1890—1916 (PEDERSEN D. O. F. T. 11). Smst. 1945—50: betydelig hyppigere på efterårstræk end tidligere (J. PETERSEN). Gaunø: fåtallig, men ses dog ret ofte fra ang. til april, i reglen 2 stk. der enes meget dårligt, luftkampe er set flere gange (M. HANSEN).
- 39b.** (Stevns). Om ynglen og iagttagelser i yngletiden foreligger der følgende: Ynglede tidligere men var borte i mange år, har i de senere år atter forsøgt, men er stærkt forfulgt, ungerne bliver i reglen dræbt eller fanget (ARCTANDER D. O. F. T. 4). Fra 1905—29 ynglede den hvert år, kun 1 år af disse med sikkerhed 2 par (SCHJØLER 1931). Sk. i yngletiden 1874, 92 og 1909. Ynglede i 1945, ungerne taget fra reden, men brød ud af buret og undslap (A. HANSEN). 2 beboede reder beset på D. O. F.s ekskursion 30. 4. 1950. 1 par set 24. 6. 1951. — Ved Storehed-

dinge ses den hvert efterår (COLLIN 1888). Sparsomt strejfende (CHRISTENSEN D. z. u.).

40. (Ringsted—Køge). Hasleveggen: ses af og til efterår og vinter samt 1 gang i maj (HELMES D. O. F. T. 10). Smst.: ses på trækk (HORNE MANN D. O. F. T. 28). Enkelte hver vinter i Giesegårds skove, ses af og til på trækk (JENSEN D. z. u.).
41. (Skelskør—Sorø). Sås af og til på Sorøegnen som vintergæst 1887—1921 (THORSØ D. O. F. T. 25). 1 overvintrede ved Gunderslevholm 1941—42. Forekommer regelmæssigt på trækk i ikke ringe antal ved Østerhovedgård (E. CASTENSCHILD). Sorø—Stignæs: enkelte ses på trækk hvert år, 23. 9. 1951 4 stk. ved Stignæs (O. SCHELDE).
42. (Kalundborg). SCHIÖLER (1931) omtaler 8 stk. fra Torbenfeldt 1902—16. Regelmæssigt forekommende ved Saltbækvig på efterårstræk; undertiden flere stk. samtidig, på D. O. F.s ekskursion til lokaliteten 26. 4. 1936 sås således 6-7 stk.
43. (Ods herred). I en meget lang årrække var der kgl. falkeleje i Ods herred. Det var udelukkende Vandrefalke fangsten gjaldt; denne vedvarede til 1791, da man ophørte med rationel falkefangst i Danmark, dog tog man endnu 1808 4 stk. i dette leje (JACOBSEN 1848). Sk. Hørby skov 20. 5. 1908. På Hesselø opholdt sig en Vandrefalk ultimo maj 1934 (Fyrb. 52).
44. (Hornsherred). Jægerspris skovdistrikt: yngler ikke, men har flere gange opholdt sig her i yngletiden, således 14. 7. 1938, 6. 5. og 13. 5. 1939, 6. 7. 1943 og 13. 5. 1944 ♀ ad. 1 à 2 ekspl. overvintrer ofte og forsvinder da i reglen i marts, undtagelsesvis primo april. Opræder regelmæssigt på trækk om efteråret fra primo aug. til primo nov., hyppigst i sept.; efterårstrækket går mod s.v. (V. HOLSTEIN).
- 45a. (Roskilde—Holte). Holteegnen 1870—1902: sk. 1896, det eneste ekspl. i mange år (WEGGE D. O. F. T. 17). Smst. 1903—23: forholdsvis hyppig vintergæst ved Furesøen (MANNICHE D. O. F. T. 17). Træffes kun ret sjældent på Avedøre holme (PÆDENSEN D. O. F. T. 9). Sk. Søborg mose juni 1922. Et par havde i 1927 rede i en større skov nogle mil fra København, et kuld unger kom på vingerne (KOEFOED D. O. F. T. 24). Tilfældig trækgæst ved Gundsømagle sø (D. O. F. T. 32).
- 45b. (Nordsjælland). Omkring 1565 var der kgl. falkeleje på Halsnæs (JACOBSEN 1948). Flere gange sk. ved Helsingør (KJÆRBØLLING 1875—77). Holder til i klokkeårnet på Kronborg en kort tid hvert år (Fyrb. 12). Ret alm. på trækk (MADSEN D. z. u.). Helsingøregnen: forekommer regelmæssigt på trækk hvert forår og efterår (A. MADSEN).
46. (København—Amager—Saltholm). Ynglede på Christiansborg slotsruiner 1809 og 1810 (COLLIN 1877). Sås konstant i kirkeårnene i det indre København ca. 1850 (GRAM D. O. F. T. 3). "I Sommeren 1874 fik Apotheker Benzons Æg fra Saltholm, hvor de vare fundne i Tangen af Hr. Vinhandler Schalburg" (KJÆRBØLLING 1875—77). Dette kuld der omfatter 2 æg er nu på Z. M.; etiketten har datoen 18. 5. 1874. I R. JUL. OLSENS katalog over dennes ægsamling omtales et kuld, ligeledes fra Saltholm, der har datoen 18. 4. 1875. Fast gæst på Salt-

- holm fra okt. til april (SVENDSEN 1935). Sk. smst. ultimo maj 1942. Ses endnu 1929 drive jagt på Københavns duer om vinteren (SCHJØLER 1931). Flere iagttagelser af forårstræk på Amager 1949—51 (H. LIND). Regelmæssigt forekommende på efterårstræk smst. Set på D. O. F.s ekskursion til Saltholm 28. 5. 1922.
47. (Bornholm). Før 1671 fangede udenlandske falkonerere falke (Vandrefalke?) her (SEJER 1932). "Falke ere rare" (THURAH 1756). Set ved Hammershus 1847 (D. F. 2). Om Vandrefalkens ynglen på Bornholm foreligger der følgende (af pladshensyn er år og lokaliteter delt op hver for sig; år i ( ) angiver at redefund ikke omtales, men at arten dog alligevel utvivlsomt har ynglet): 1859, 60, 61, 62, 63 (2 par), 64, hvert år op til 1869, (1928), 30, 31, 33, 34, 35 (antagelig 2 par), i en lang år-række til 1935 incl., (36), 37, (51) (yngler stadig). Følgende redelokaliteter har været publiceret: Rø, Ekkodalen, Hammeren, Helligdomsklipperne, Jons Kapel og Finnedalen. På Z. M. findes æg fra 6 bornholmske kuld. — Almindelig i træktiderne (SEJER 1932).
  48. (Haderslev). Set ved Slivsø 20. 10. 1942.
  49. (Rødding—Løgumkloster). Forekommer fåtalligt på træk ved Arnum—Arrild (K. HAUGAARD RASMUSSEN).
  50. (Vestligste Sønderjylland). Jordsand: regelmæssig trækgæst hvert år i april og om efteråret, set 17. 6. 1932 (D. O. F. T. 38). Møgeltønderegnen: ret alm. årlig trækgæst (V. GREGERSEN).
  51. (Tønder—Tinglev). Sk. ved Tønder 15. 9. 1945.
  52. (Sundeved). Relativ hyppig på forårstræk ved Borreshoved (BEHREND'S D. O. F. T. 42). En gendarm hævder overfor meddeleren at have fundet en vandrefalkerede i de stejle skrænter ved Borreshoved sidst i 1930'erne og dagligt fulgt ungerne udvikling (O. BEHREND'S); for artsbestemmelsens rigtighed kan meddeleren dog ikke indestå; der er derfor nogen sandsynlighed for, at det har været Tårnfalke.
  53. (Als). Skydes ofte på Als (KJÆRBØLLING 1852). Fåtallig, træffes især på træk om efteråret, et par truffet rugende i Pulverskoven ved Gammebjerg for et par år siden (T. THORLEIFSSON). Regelmæssig på træk forår og efterår, kan også træffes om vinteren. Jagtkonsulent JAKOBSENS påstand, at han skulde have fundet arten ynglende i Pulverbækskoven 1948 el. 49, og at han skulde have skånet fuglene, fæster meddeleren ikke megen lid til og motiverer dette med jagtkonsulentens forfølgelse af andre rovfugle og Ravne. Ynglepåstanden kan dog selvfølgelig ikke afvises, og en enkelt iagttagelse støtter den, idet en Vandrefalk blev set ved Ketting nor ultimo juni 1948 af ADELHOLT og SCHULTZ (O. BEHREND'S).

SUMMARY IN ENGLISH

The Distribution and the Occurrence of the Falcons
in Denmark.I. The Gyrfalcon (*Falco rusticolus* L.) and
the Peregrine Falcon (*Falco peregrinus* Tunst.).

The material is for the greater part based on statements in the literature, however a valuable supplement concerning the years 1945—50 was collected by the assistance of about 80 ornithologists, hunters and others interested.

Greenland Falcon (*Falco rusticolus candicans* Gm.). No certain records, but B. LØPPENTHIN has published a note on an observed specimen, which with all probability was correctly identified. Locality and date: Grib skov, Sjælland, 11. 1. 1950.

Gyr-Falcon (*Falco rusticolus rusticolus* L.). Regular, but scarce visitor up to 1840, since rare and very irregular. Totally 41 records are known, the greater part from Oct.—Nov. Sex and age of Gyr-Falcons from Denmark as far as they are known are: 5 males, 22 females, and 3 ad., 21 juv.

Peregrine Falcon (*Falco peregrinus peregrinus* Tunst.). Very rare breeder, about 2—5 pairs in the last century. No information from previous periods. Danish breeding Peregrines are resident, the juveniles, however, can roam about.

As passage-migrant the Peregrine is regular over the whole of Denmark, but nowhere numerous. Autumn-migration from end of Aug. to the middle of Nov., the greater part pass by in Sept.—Oct. Some of them remain as winter-visitors. The spring-migration takes place particularly in March and the first half of April. The Peregrine is also known as a very rare summer-visitor. Of nearly 200 migrating Peregrines, examined, there were more than twice as many females as males.
